

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2001/34

Karar Sayısı : 2003/2

Karar Günü : 14.1.2003

Resmi Gazete tarih/sayı: 19.11.2003/25294

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Adana Birinci Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na 11.8.1999 günlü, 4444 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile eklenen geçici 57. maddenin, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

İhtirazî kayıtlarla verilen 1999 yılı gelir vergisi beyannamesi üzerinden %5 oranında fazladan tahakkuk ettirilen gelir vergisinin terkin ve ödenen kısmın gecikme faiziyle birlikte iadesi istemiyle açılan davada, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na 4444 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile eklenen geçici 57. maddenin Anayasa'ya aykırılığı savının ciddi olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali istemiyle başvurmuştur.

II- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

31.12.1960 günlü, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na 11.8.1999 günlü 4444 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile eklenen geçici 57. madde şöyledir :

"Geçici Madde 57-

1999-2002 yılları gelirlerinin (ücretler hariç) vergilendirilmesinde bu Kanunun 103 üncü maddesindeki tarifenin mükerrer 123 üncü maddeye göre belirlenen gelir dilimlerine karşılık gelen vergi oranları beş puan artırılmak suretiyle uygulanır. Bu Kanunun mükerrer 120 nci maddesinin uygulanmasında bu hüküm dikkate alınmaz."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2 nci maddesine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet

AKYALÇIN'ın katılmalarıyla 1.2.2001 günü yapılan ilk inceleme toplantısında "Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine" oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı ile dayanan Anayasa kuralı, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na 11.8.1999 günlü, 4444 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile eklenen itiraz konusu geçici 57. maddede, ücretler dışındaki 1999 ilâ 2002 yılları gelirlerinin vergilendirilmesinde bu Kanun'un 103. maddesinde yer alan esas tarifenin mükerrer 123. maddeye göre belirlenen gelir dilimlerine karşılık gelen vergi oranlarının beş puan artırılmak suretiyle uygulanacağı, geçici verginin düzenlendiği mükerrer 120. maddenin uygulanmasında ise bu kuralın dikkate alınmayacağı öngörülmüştür. Buna göre, Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesinin 4369 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilen ve 1.1.1999 tarihinde yürürlüğe giren ilk fıkrasındaki gelir dilimlerine karşılık gelen vergi oranları beş puan fazlası ile uygulanacaktır.

4444 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde, "Tüm dünya ekonomilerini sarsan ekonomik krizin olumsuz etkileri Türkiye ekonomisini önemli ölçüde etkilemiş, 1998 yılında başlayan ekonomik daralma 1999 yılında da devam etmiştir. Dışsal faktörlerin etkileri sonucu ortaya çıkan yeni ekonomik durum bütün işletmeleri olumsuz yönde etkilemiş, bunun sonucunda da mükelleflerin yeni ekonomik koşullardan kaynaklanan haklı talepleri gündeme gelmiştir.

Vergi sistemlerini ekonomik koşullardan bağımsız olarak düşünmek mümkün olmadığı gibi, vergi mevzuatını değişmez kabul etmek de mümkün değildir. Vergi sisteminin temel fonksiyonu ekonomik koşulları değiştirmek değildir. Tersine ekonomik koşullar vergi sistemini değiştirmek için yeterli gerekçe olabilir. Vergi sistemi ekonomik koşulları ve yapıyı izlemek ve yeni koşul ve yapıya uygun düzenlemeleri yapmak durumundadır."

denilmektedir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Mahkeme'nin başvuru kararında, hukuk devletinin gereği olan hukuk güvenliği ilkesinin, herkesin bağlı olacağı hukuk kurallarını önceden bilerek, tutum ve davranışlarını buna göre düzenlemesi anlamına geldiği, ekonomik yaşamın belirlilik ve kararlılığı gerektirdiği, vergilendirmede hukuk güvenliği ilkesinin kapsamına belirlilik, kıyas yasağı ile vergi yasalarının geriye yürümezliği ilkelerinin de girdiği, gelir dilimlerine karşılık gelen vergi oranlarının 1999 yılı gelirleri de dahil beş puan artırılmak suretiyle uygulanacağının hükmüne bağlandığı ve yayımlandığı 14.8.1999 tarihinde yürürlüğe giren iptale konu yasa kuralının, ekonomik koşulların gerektirdiği finansman ihtiyacının karşılanması için getirildiği düşünülse dahi, vergilendirme, adalet ve hukuk güvenliğinin en belirgin biçimde yansıdığı alan olup, bu alanda yapılacak olan yasal düzenlemelerin, mükelleflerin geleceğe kaygısız ve güvenle bakabilmelerini sağlayacak belirsizliklere yer vermeyecek nitelikte istikrarlı düzenlemeler içermesi, hukuk devletinin, vergilendirme alanında düzenlemeler yaparken temel hak ve özgürlükleri koruması, devlete kaynak sağlamak amacıyla da olsa bunların zedelenmesine izin

vermemesi gerektiği, bu nedenle, düzenlemenin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Hukuk devleti, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, kazanılmış haklara saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, bütün eylem ve işlemleri Anayasa ve hukuk kurallarına uygun ve yargı denetimine açık bulunan, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Ancak kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın yeni yasadan önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla kişisel bir hak haline dönüşmesi gerekir.

Vergi Usul Kanunu'nun 19. maddesine göre, vergi alacağı, vergi yasalarının vergiyi bağladıkları olayın meydana gelmesi veya hukuksal durumun oluşması ile doğar. Vergiyi doğuran olay, bir yandan devletin vergi alacağının, diğer yandan da mükellefin vergi borcunun doğmasına neden olur. Vergiyi doğuran olayı izleyen, beyanname verilmesi, tarh ve tahakkuk gibi işlemler verginin ödenebilir hale gelmesini sağlar.

Vergiyi doğuran olay tamamlandıktan sonra, vergi yükünün arttırılması geriye yürüme olarak nitelendirilebileceğinden kazanılmış hakların zedelenmesine yol açar.

İtiraz konusu kuralda, 1999 ilâ 2002 yıllarına ait gelirlerin vergilendirilmesinde gelir dilimlerine karşılık gelen vergi oranlarının beş puan artırılmak suretiyle uygulanacağı belirtilmiştir. Vergi oranları 14.8.1999 tarihinde yürürlüğe giren bu kural ile artırıldığına göre, 2000, 2001 ile 2002 yılları için vergilendirme dönemi başlamamış, vergiyi doğuran olay da meydana gelmemiştir. Bu durumda geriye yürüme ve buna bağlı olarak kazanılmış bir hakkın ihlâ li söz konusu olmadığından vergilendirmede hukuk güvenliği ilkesinin zedelenmediği sonucuna varılmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesine göre gelir, bir takvim yılında elde edilen kazanç ve iratların safî tutarıdır. Buna göre, vergiye tabi gelirin elde edilmesi ve safî tutarı vergilendirme döneminin sonunda belirlenecek ve bu tarihte yürürlükte olan vergi oranı uygulanacaktır. İtiraz konusu yasa kuralı 31 Aralık tarihinden önce 14.8.1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu durumda önceki yasa yürürlükte iken başlamakla birlikte henüz sonuçlanmamış hukuksal ilişkilere yeni yasa kuralı uygulanacağından, gerçek anlamda geriye yürümeden ve kazanılmış hakların ihlâ linden söz edilemez.

Öte yandan, kuralla getirilen vergi oranlarındaki beş puanlık artış, bireylerin ödeme gücünü aşan ölçüsüz ve adil olmayan bir vergi yükü getirmemektedir. Ayrıca, her gelir dilimi için tespit edilmiş olan vergi oranlarına beş puan ekleneceğinden gelir vergisinde artan oranlı vergilendirme uygulaması da bozulmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu yasa kuralı, Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesine aykırı değildir.

İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

Esas Sayısı : 2001/34
Karar Sayısı : 2003/2

31.12.1960 günlü, 193 sayılı "Gelir Vergisi Kanunu"nın 4444 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 57. maddesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 14.1.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN
Üye		Üye
Enis TUNGA		Mehmet ERTEN